

zondag 16 juli 2023 in het Kruispunt

lezing oude testament (lector)

Jesaja 55, 6-13

Jesaja 55, 6-13

6 Zoek de HEER nu Hij zich laat vinden,
roep Hem terwijl Hij nabij is.

7 Laat de goddeloze zijn slechte weg verlaten,
laat de onrechtvaardige zijn snode plannen herzien.

Laat hij terugkeren naar de HEER,
die zich over hem zal ontfermen;
laat hij terugkeren naar onze God,
die hem ruimhartig zal vergeven.

8 Mijn plannen zijn niet jullie plannen,
en jullie wegen zijn niet mijn wegen - spreekt de HEER.

9 Want zo hoog als de hemel is boven de aarde,
zo ver gaan mijn wegen jullie wegen te boven,
en mijn plannen jullie plannen.

10 Zoals regen of sneeuw neerdaalt uit de hemel
en daarheen niet terugkeert
zonder eerst de aarde te doordrenken,
haar te bevruchten en te laten gedijen,
zodat er zaad is om te zaaien en brood om te eten -

11 zo geldt dit ook voor het woord
dat voortkomt uit mijn mond:
het keert niet vruchteloos naar Mij terug,
niet zonder eerst te doen wat Ik wil
en te volbrengen wat Ik gebied.

12 Vol vreugde zullen jullie uittrekken
en in vrede zul je huiswaarts keren.
Bergen en heuvels zullen je juichend begroeten,
en alle bomen zullen in de handen klappen.

13 Doornstruiken maken plaats voor cipressen,
distels voor mirtenstruiken.

Zo zal de HEER zich een naam verwerven,
het is een eeuwig en onvergankelijk teken.

lied

Liedboek 313, 1.5. Een rijke schat van wijsheid...

lezing nieuwe testament (lector)

Matteüs 13, 1-9.18-23

Matteüs 13, 1-9.18-23

13 1 Die dag verliet Jezus het huis en ging aan de oever van het meer zitten. 2 Er kwam een grote mensenmassa om Hem heen staan, en daarom ging Hij in een boot zitten, terwijl de menigte op de oever bleef. 3 Hij sprak in allerlei gelijkenissen tot hen: 'Een zaaier ging eropuit om te zaaien. 4 Tijdens het zaaien viel een deel van het zaad op de weg, en er kwamen vogels die het opaten. 5 Een ander deel viel op rotsachtige grond, waar maar weinig aarde was, en het schoot meteen op omdat het niet diep in de grond kon doordringen; 6 en toen de zon opkwam verschroeide het, en doordat het geen wortel had droogde het uit. 7 Weer een ander deel viel tussen de distels, en toen die opschoten verstikten ze het. 8 Maar er viel ook zaad in goede grond, en dat droeg vrucht, deels honderdvoudig, deels zestigvoudig, deels dertigvoudig. 9 Laat wie oren heeft goed luisteren!'

10 De leerlingen kwamen naar Hem toe en vroegen: 'Waarom spreekt U in gelijkenissen tot hen?' 11 Hij antwoordde: 'Het is jullie gegeven de geheimen van het koninkrijk van de hemel te kennen, maar hun niet. 12

Want wie heeft, hem zal nog meer gegeven worden, en wel in overvloed; maar wie niets heeft, hem zal zelfs het laatste worden ontnomen. 13 Dit is de reden waarom Ik in gelijkenissen tot hen spreek: omdat zij ziende blind en horende doof zijn en niets begrijpen. 14 In hen komt deze profetie van Jesaja tot vervulling: "Jullie zullen goed luisteren maar niets begrijpen, en jullie zullen goed kijken maar geen inzicht hebben. 15

Want het hart van dit volk is afgestompt, hun oren zijn doof en hun ogen houden zij gesloten. Met hun ogen willen ze niets zien, met hun oren niets horen, met hun hart niets begrijpen. Want anders zouden ze tot inkeer komen en zou Ik hen genezen." 16 Gelukkig zijn jullie ogen omdat ze zien, en jullie oren omdat ze horen! 17 Want Ik verzeker jullie: vele profeten en rechtvaardigen hebben ernaar verlangd te zien wat jullie zien, maar ze kregen het niet te zien, en te horen wat jullie horen, maar ze kregen het niet te horen.

18 Hoor en begrijp dan nu de gelijkenis van de zaaier: 19 Bij ieder die het woord van het koninkrijk hoort maar het niet begrijpt, komt hij die het kwaad zelf is om te roven wat in hun hart is gezaaid; dit is het zaad dat op de weg gezaaid is. 20 Het zaad dat op rotsachtige grond is gezaaid, dat zijn zij die het woord horen en het meteen met vreugde aannemen. 21 Maar doordat het geen wortel schiet in hen, is dat van korte duur. Worden ze vanwege het woord verdrukt of vervolgd, dan komen ze meteen ten val. 22 Het zaad dat tussen de distels is gezaaid, dat zijn zij die het woord horen, maar bij wie de zorg om het dagelijks bestaan en de verleiding van de rijkdom het woord verstikken, zodat het zonder vrucht blijft. 23 Het zaad dat in goede grond is gezaaid, dat zijn zij die het woord horen en begrijpen. Zij zijn het die vrucht dragen, deels honderdvoudig, deels zestigvoudig, deels dertigvoudig.'

lied

Liedboek 764, 1.2.3.4. Een zaaier ging uit...

uitleg en overweging

Gemeente, lieve mensen van onze Heer,

---boeken---

Om een beetje persoonlijk te beginnen:
de meesten van u is het waarschijnlijk niet ontgaan:
mijn emeritaat komt er aan,
nog een klein driekwart jaar.
Dat is nog wel even wennen, die gedachte.

"Weet je al wat je gaat doen?" vragen mensen vaak.
En als eerste zeg ik dan meestal dat ik blij ben
met iets niet te doen.

Maar dat klinkt dan bijna naar verveling
en daarom zeg ik als tweede altijd
dat ik nog heel veel boeken heb staan,
zo'n anderhalve meter,
die ik altijd nog wilde lezen als ik meer tijd zou hebben.

Goede boeken, met veel wijsheid en inspiratie,
die ik ooit heb aangeschaft met hoge verwachtingen.

Ik zeg dat dan wel - maar als ik die boeken bekijk

die daar staan te wachten,
dan weet ik eigenlijk wel dat ik die nooit allemaal ga lezen.

Want daar zijn boeken bij die totaal niet meer interessant zijn
omdat ze door de tijd zijn ingehaald.
Niemand ligt meer wakker van de vragen
die de schrijver bezielde.

Gedachten die me toen ruimte leken te bieden
lijken me nu uiterst beperkt te zijn.

Sommige boeken zijn door nieuwere inzichten of vondsten
oninteressant geworden.

En dan sta ik daar en denk: wat jammer!
Van al die woorden die daar in staan.

Niet zozeer vanwege het geld dat ze ooit hebben gekost,
maar:
wat gaat er veel verloren!

Aan boeiende gedachten, aan dwarsverbanden,
aan mooie formuleringen,
aan taalkundige juweeltjes
waar je niets meer mee doet.

Wat zijn er veel woorden die nooit daar komen
waar de schrijver ze wilde hebben.

Jammer van al die mooie woorden.
Wat gaan er veel goede woorden verloren!

---boot-zee-oever---

Dat Jezus op de oever gaat zitten,
zoals we in het evangelie lezen,
en dat hij in gelijkenissen gaat spreken
over de zaaiër en het zaad
- zou daar ook zo'n vraag aan vooraf zijn gegaan?

Zo'n besef van: wat gaat er veel verloren van wat Jezus zegt?

Zou er een vraag van de leerlingen aan vooraf zijn gegaan?
Zo van: kijk eens hoeveel mensen
ons en ons verhaal de rug toekeren,
kijk eens hoe weinig succes we hebben,

waar loopt dit allemaal op uit?

Want er gaat veel verloren in het evangelie.

Veel zaad komt niet goed terecht.

Er gaat heel veel, zeg maar: inspiratie,
verloren in oppervlakkige blijdschap,
onder de dorens van de welvaart en de rijkdom,
het schiet geen wortel, dringt niet door,
of wordt weggehaald.

Veel inspirerende woorden die de kans niet krijgen
om iets goeds te doen.

Twijfel, moedeloosheid, resignatie
- zou het een rol spelen in wat Jezus hier doet en zegt?

De mensen bevolken de oever,
hij gaat in een boot zitten en roeit wat weg van de oever,
hij gebruikt het wateroppervlak

- laten we aannemen dat het rustig is -

om de woorden die hij zegt
bij de oren van de mensen te brengen.

Daarmee creëert hij de meest optimale situatie mhoop akoustiek.
Niets dat het geluid zo goed verder draagt
dan een rustig wateroppervlak.

En hij zegt: "Laat wie oren heeft goed luisteren".

Hij spreekt over zaadkorrels die verloren gaan
- en hij doet het op een manier waardoor
zo min mogelijk van zijn woorden verloren gaan.

En zou Jezus bij deze woorden ook hebben gedacht
aan zijn eigen ervaringen?

Aan de mensen in de synagoge in Nazaret bij voorbeeld,
waar zijn woorden niet konden landen:
"dit is toch de zoon van de timmerman?"

Zou hij gedacht hebben: platgetreden grond daar in Nazaret?

Zou hij aan de mensen hebben gedacht

die hem volgden maar ineens gingen afhaken
toen hij minder uitnodigende woorden sprak?

Steenachtige grond, geen diepe wortels,
snel enthousiast, snel geïrriteerd?

Zou hij gedacht hebben aan voorbeelden van de goede aarde,
aan Zacheus de tollenaar bij voorbeeld?

---tekst en uitleg---

U hebt gezien dat de evangelielezing
uit twee gedeelten bestaat.

Het eerste is de gelijkenis die Jezus vertelt,
dan komt een gesprek over de vraag
waarom Jezus in gelijkenissen spreekt,
dat is weggelaten,
en daarna de uitleg van de gelijkenis van de zaaier en het zaad.

Als je goed kijkt dan zeggen gelijkenis en uitleg
niet helemaal hetzelfde.
De gelijkenis zegt: zo gaan de dingen bij het zaaien,
lang niet alles komt goed terecht,
lang niet alles krijgt een kans.

De uitleg roept op, namelijk
om goede grond te zijn voor
het woord van God, en benoemt de gevaren.

Het gaat daar om een menselijke houding,
niet om een onveranderlijk gegeven.

Het beeld dat Jezus gebruikt is statisch,
de conditie vd grond lijkt een gegeven.
Je zou kunnen concluderen: ik kan er toch niks aan doen.

Het is niet mijn schuld
als het mij allemaal niets zegt.
Dan wordt het een beetje de gelijkenis van de vier bodemtypes.

Uitgaand van de evangelielezing zou je jezelf vragen kunnen stellen:
Wat hindert mij dan om de woorden van God toe te laten?

Wat is mijn asfalt, waarop alles afketst?

Wat hindert me om stil te staan en het woord diep te laten gaan?

Wat maakt mij ongeduldig en kortzichtig?

Welk onkruid, welke distels, zorgen ervoor
dat mijn geloof zich niet kan ontplooien?
Wat rooft mij mijn energie?

We hebben dat allemaal in ons,
harde grond,
verstikkende zorgen,
weerbarstige omstandigheden,
niet-meewerkende omgeving.
Zodat de dingen die van God komen het moeilijk hebben bij ons.

Maar:

het gaat Jezus niet om de kwaliteit van het zaad
of om de vaardigheid van het zaaien,
ook niet om de bodemanalyse
maar om het openstellen voor de woorden van het koninkrijk.

---inspiratie---

We kunnen de eerste lezing er bij pakken.

Richt je tot God, zegt Jesaja, stel je voor hem open.
Dan kan dat woord van God ook
de bedoelde uitwerking hebben.

Ook in de Jesaja-tekst komen doornen en distels voor
- maar die verstikken het woord niet,
die maken plaats!
Voor cipressen en mirten.
Voor groei, voor vruchtbaarheid.

Alles ademt de aanwezigheid van God!

In Jesaja gaat ook niets verloren.

Alle goede boeken worden wel door iemand gelezen!

Bij Jesaja klinkt geen waarschuwing,
alleen maar belofte,
verwondering,

dankbaarheid,
verwachting.

In Jesaja 55 is de achtergrond:
de ballingschap gaat aflopen,
zoek God, terug naar God,
terug naar het land,
weg van een leven waar je niet vroeg naar God.

De kracht van God is aanwezig, overvloedig als de regen,
je hoeft je alleen maar open te stellen.

Net als de aarde de regen opneemt,
zo is het de bedoeling van de mens
om de woorden van God op te nemen
en te laten werken.

Die woorden zijn er gewoon, overvloedig en ongericht,
als de regen, als het zaad van de zaaier.

ooo

De woorden van God zijn, als je zo wilt, vrij machteloos.

Het woord van God kan zelf
niet zorgen voor optimale omstandigheden.

Het woord van God is machteloos in zichzelf.

Machteloos als zaad dat ook niet kan bepalen
waar het terecht komt.

Het woord van God kan niet zelf zorgen
dat het goed terecht komt.

Daarom leggen de profeten, en zeker Jesaja,
er voortdurend de nadruk op,
dat de mens er is om te horen.
Gemaakt om op te vangen wat van God komt.

Vanuit Jesaja zou je kunnen zeggen:
kijk niet naar de beperkingen,
kijk naar de inspiratie!

Zet de oren van je lijf en de oren van je innerlijk open
om te vernemen wat er van God komt!

Sta niet stil bij de verschillende bodemtypes,

maar richt je liever op de woorden van God,
die overal aanwezig zijn.

Luister en laat het tot je doordringen!
Neem inspiratie in je op en laat die dan groeien.

Inspiratie komt van buiten, en die doet niet altijd
dat wat je zelf wilt.
Misschien verontrust ze je, misschien laat ze je
anders naar de dingen kijken,
misschien bevrijdt ze je van iets
dat vertrouwd geworden is.

Het woord van God verrijkt, verruimt, vernieuwt...

---horen---

Het woord kan zelf niet zorgen voor optimale omstandigheden.

God kan alleen maar strooien als een zaaier.
Alsof het onbepert beschikbaar is.

God blijft maar zaaien!
Hij kan niet richten,
hij kan alleen "met brede gebaren".
Zodat het lijkt op verspilling.

Je kunt zeggen: jammer - wat gaat er dan veel verloren!

Je kunt ook zeggen: hij gaat er gewoon van uit
dat hij gehoor zal vinden, hij kan niet anders.

Daarom is het zo belangrijk dat mensen - horen.

"Wie oren heeft, laat die goed luisteren" zei Jezus.

Zet jezelf open voor God!
Laat goddelijke aanwezigheid in je landen en in je groeien.

Amen.

© Jan-Hendrik Kip

stilte

lied

Liedboek 765, 1.2.3.4.5. Gij hebt met uw brede gebaren...

